

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Велислав Заимов

05.08.02, Музикознание и музикално изкуство, професор доктор по четене на партитури в катедра „Дирижиране” и по композиция в катедра „Композиция” в Теоретико-композиторски и диригентски факултет на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров”

за присъждане на научна и образователна степен „Доктор” по научно направление 1. 3. «Методика на обучението по музика» на докторанта на самостоятелна форма на обучение

ИЛИЯ СТОЯНОВ ИЛИЕВ

с дисертационен труд

„МЕТОДИЧНИ ПОДХОДИ ПРИ ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КЛАРИНЕТ В БЪЛГАРСКАТА НАРОДНА МУЗИКА“

Илия Илиев е роден през 1968 г. През 1987 г. е завършил Средно музикално училище „Веселин Стоянов“ в град Русе, а през 1993 г. – Инструменталния факултет на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров”, в София, също със специалност кларинет. Впоследствие е завършил и майсторски клас в НМА при професор Петко Радев. От 2012 до 2016 Илия Илиев следва магистърска специалност „Методика на обучението по музика“ в катедра „Музика“ при ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград.

• Носител е на различни награди и отличия:

- Първа награда на 10-та национална среща на певци и инструменталисти в Търговище, 1986г.;

- Първа награда на 7-ми национален конкурс в Провадия /специалност – кларинет/, 1987г.;

- Първа награда за камерна музика “Моцарт” в София, 1992г.;

- Трета награда за авторска песен на „Пирин фолк” гр. Сандански, 2012г.;

От 1991 до 2009 година Илия Илиев е работил като солист-оркестрант в Симфоничния оркестър на Българското национално радио. От 2009 г. е артист оркестрант (заместник - концерт майстор) в Софийски духов оркестър. Едновременно с това, от 2010 работи и като артист-оркестрант в „Шоуто на Слави“ в bTV, където освен пряката си изпълнителска дейност прави и някои аранжimenti за състава.

От 2013 г. Илия Илиев започва и преподавателска дейност по кларинет, саксофон и история и импровизация на джаза в катедра „Музика“ – Факултет по изкуствата при ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград.

През 2010 година организира Първи национален конкурс за дървени духови инструменти в Русе, който се провежда всяка четна година и се излъчва онлайн. Възрастта на участниците е от 15 до 18 години.

Като солист и оркестрант Илия Илиев има многобройни изпълнения и участия с различни оркестри под палката на почти всички наши изтъкнати диригенти и в сътрудничество с редица именити солисти.

Като следствие на дългогодишния му опит и интерес в областта на фолклорната музика, Илия Илиев издава през 2006 година „Практическо ръководство за изпълнение на орнаменти в българската народна музика на кларинет и саксофон, наречено *Фолклорни тайни*”.

Композирал е произведения на фолклорна основа, както и филмова музика.

Дисертационният труд на Илия Илиев съдържа увод, три глави:

- Исторически преглед на кларинетния инструментариум и изпълнителска специфика

- Кларинетът и кларинетните школи в народното изпълнителско изкуство

- Орнаментите в българската инструментална народна музика, изпълнявани на кларинет,

заключение , ползвана литература и две приложения.

В Увода са представени и ясно определени обектът, предметът, целите и задачите на труда. Тук авторът описва подробно и методите за постигане на целите и задачите.

Глава първа има два основни раздела. В първия раздел Илия Илиев прави обстоен исторически преглед на развитието на кларинета от древността (по-скоро за това време може да се говори за духов инструмент със звукоизвличане с единична тръстикова платинка) до втората половина на двадесети век: етапите, през които минава усъвършенстването на инструмента, различните школи (основните са немска и френска) с техните принципи и характеристика, както и най-изявените майстори на кларинети: Йохан Денер (справедливо смятан за изобретател на кларинета през 1690 г.), сина му Якоб, Ротенбург, Паур, Дж. Хейл, Льофевр, Мюлер, братята Антон и Йохан Щадлер, Х. Клозе, Адолф Сакс (по-известен като изобретател на семейството на саксофоните и саксхорните) Тук е засегнат в сбита форма, но с ясно разбиране, въпросът за различните строеве и разновидности в семейството на кларинетите и утвърждаването на най-използваните представители в днешната изпълнителска практика.

В тази глава е направен и подробен обзор на първите композиции за кларинет – солови, камерни и в състава на симфоничните у духовите оркестри, както и на авторите, посегнали първи към този нов член на групата на дървените духови инструменти.

Бих добавил, че не би било излишно тук, в този раздел, да се добавят и няколко думи за основния технически проблем при изработването и усъвършенстването на инструмента: тъй като при пренадуване (улеснено със специална клана от Й. Денер) кларинетът пропуска втория обертон (октавата) и извлича направо третия – дуодецимата, то тоновете между октавата и дуодецимата (от *f* до *b* на първа октава включително – т.нар. регистър чакан) са допълнително поставени в корпуса и дълго време тези тонове не са били съвсем добре интонирани. Това е и причината кларинетът да влезе и се утвърди в състава на оркестъра почти век по-късно от изобретяването си. Всъщност, ако не смятаме саксофоните, кларинетът е хронологически последният инструмент, който попълва състава на дървената група – едва след втората половина на осемнадесети век.

Вторият раздел на Глава първа е посветен на българската школа в преподаването и използването на кларинета в класическия репертоар и в репертоара с народна музика.

Тук авторът разглежда хронологически нашата школа по духови инструменти и по-обстойно – по кларинет, започвайки от първите познания и умения, получени от чешките капелмайстори, дошли у нас през 1879 година и създали първите духови оркестри у нас. Тези чешки

музиканти са и първите професионални учители по духови инструменти в България.

След тях се заражда и българската школа с първи представители като Трайко Стоицев и Никола Стефанов, завършили европейски висши музикални училища. Флейтистът професор Никола Стефанов е родоначалник на школата ни по дървени духови инструменти. Негови възпитаници са първите наши професионални кларинетисти като Ангел Белнеев, Симеон Панчев, Генади, Николов, Стоян Стоянов. Последният е първият професор по кларинет в Националната музикална академия, а негов възпитаник и последовател е именитият кларинетист и педагог професор Сава Димитров, автор на школи и методически помагала за обучението на кларинет. Ученик на Сава Димитров е Петко Радев – един от най-изявените ни изпълнители на кларинет, дългогодишен професор в Националната музикална академия и същевременно виртуозен самобитен изпълнител на народна музика.

В този раздел е разгледан многопланово и въпросът за полемиката относно „старата“ немска и „новата“ френска школа; сравнения, предимства и недостатъци, подходи при личния избор на изпълнителите.

Друг раздел в този в тази глава разглежда формирането на български кларинетисти – изпълнители на народна музика: техния светоглед, майсторство и предаване на опит от по-възрастни към по-млади.

Всъщност оттук започва подготовката към най-съществената част на труда, посветена на кларинета в българската народна музика.

Най-значимото в тази Първата глава е, че тя съдържа изключително ценна и полезна информация, предадена в сбит и синтезиран вид за кларинета, развитието му като инструмент от дървената група, както и за изкуството, свързано с този инструмент у нас.

Бих казал, че запознаването с тази глава от всеки български кларинетист би била необходима предпоставка за неговата основна инструментална култура и подтик към търсене на нови познания.

В Глава втора Илия Илиев прави най-напред обзор на инструменталната народна музика в България, като започва с исторически данни за открити праобрази на духови инструменти по нашите заеми.

В тази глава е дадено и обяснение за причината за навлизането на кларинета в народното музициране: от една страна - голям тонов обем, добри технически възможности, тембър, наподобяваш кавала и гайдата, а

от друга страна – участието на кларинета в духовите оркестри като най-широко застъпен представител на дървената група – т.е. това е инструментът, на който свирят най-много музиканти, някои от които - със склонност и музикално възпитание, насочени към народната музика.

Особено интересен е разделът в тази глава, посветен на най-изявените ни представители – кларинетисти, изпълнители на народна музика. Започва се от първите, родени в началото на двадесети век и се проследява хронологически явлението за около сто години – до наши дни.

Много ценно от познавателна гледна точка е подреждането на изпълнителите по области (тракийска, северняшка, софийска, кърджалийска) с подробна характеристика както на музицирането във всяка област, така и на всеки един от тези най-изявени представители с техните светогледи и интуитивна нагласа при изпълненията им. Тази глава може да бъде като основа на енциклопедия на участието на кларинета в българската народна музика.

Трета глава е посветена на орнаментите в българската народна музика. Построена е в два основни раздела:

-Основни изисквания за овладяване на украшенията в българската народна музика при изпълнения на кларинет

- Видове украшения

Тук авторът показва много задълбочен и обстоен методически подход към овладяване на дадената материя. Подробно са разгледани начините на изпълнение на различните видове трилери, както и получаването на различни видове вибрато на звука.

Познавайки отлично различните системи кларинети, Илия Илиев дава практически съвети за подход при изпълнение на инструменти с различни характеристики, както и при използване на платъци от различни марки.

Изпълнението на всички видове украшения е подкрепено с множество нотни примери и подробно обяснено като подход при усвояване на търсеното изпълнение. Тук са дадени и някои ценни напътствия относно импровизацията при изпълнението – характерен похват в народното музициране и свързан до голяма степен с удачното използване на различни орнаменти.

Тази глава би могла да послужи като ценно помагало при усвояването на основите на изпълнението на народна музика на кларинет. Тук именно

прозира разликата между изпълнението на класически репертоар и изпълнението на народна музика на кларинет.

Ако първата глава на настоящия труд представлява синтезиран обзор на историята и развитието на инструмента кларинет, то втората и третата глава представят за първи път научен подход при изпълнението на народна музика на кларинет.

Въпреки че народното музициране е предимно спонтанно и интуитивно, но имайки предвид мащабността на явлението, един обстоен научен подход никак не е излишен. Именно в това се изразява и основното достойнство на настоящия труд. Това се подсилва и от факта, че редица „класически“ кларинетисти също проявяват интерес и посягат към народното музициране.

Когато една научна разработка в областта на изпълнението на народна музика е представена на език ясен и разбираем, с логично подредена мисъл, с безспорна последователност при разглеждането на материята, език основан на дългогодишен практически опит, това прави труда безспорно ценен и приносен.

Позовавайки се на всичко изложено дотук , бих искал с пълно убеждение да предложа на останалите членове на почитаемото научно жури да бъде присъдена на Илия Стоянов Илиев **научна и образователна степен ДОКТОР.**

София, 01.02.2016.

професор доктор Велислав Заимов